

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора Баланюка Івана Федоровича на дисертаційну роботу Головашенка Юрія Валентиновича на тему «Управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими темами

Розвиток соціальної інфраструктури сільських територій є важливою складовою національної стратегії розвитку країни. В умовах війни розвиток соціальної інфраструктури села ускладнився, що підтверджується поглибленням структурних проблем і негативних тенденцій, які сформувалися не лише в окупованих та прифронтових областях, а й віддалених від лінії фронту сільських населених пунктах щодо якості та доступності послуг в сфері освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, соціального обслуговування. Окрім цього посилилася тенденція до скорочення чисельності сільського населення внаслідок міграції за кордон чи урбанізованих центрів країни через війну та пошуку кращих умов для працевзайнятості, а також мобілізації до ЗСУ України. Від'ємний природний приріст та міграція сільського населення, а також значні втрати мирних співвітчизників та українських воїнів у війні, буде в майбутньому негативно впливати на процеси його відтворення. Саме тому дослідження наукової проблеми щодо раціонального управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, як основи підвищення якості життя, є актуальними з огляду перспективи повоєнного відновлення країни.

Особливістю сучасних наукових досліджень в області раціонального управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій є те, що середовище її функціонування кардинально змінилося, як через вплив інноваційних розробок, цифрових інструментів з надання послуг, а також необхідності відновлення інфраструктури у результаті військових дій. У дисертаційному дослідженні Ю.В. Головашенка висвітлено проблеми управління

розвитком соціальної інфраструктури, починаючи від найбільш вузьких місць, які сформувалися упродовж тривалого періоду часу та посилювалися внаслідок воєнного стану, завершуючи розробленням конкретних пропозицій щодо їх подолання. Вище перелічене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження виконано на актуальну тему, містить теоретичні та практичні розробки стосовно управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій.

Дисертаційне дослідження Ю.В. Головашенка виконано відповідно до тематики наукових досліджень Білоцерківського національного аграрного університету з теми «Державно-підприємницьке партнерство щодо створення інфраструктури аграрного сектору економіки України» (номер державної реєстрації 0118U003647), де автором досліджено сучасний стан та тенденції розвитку інфраструктури, проведено оцінювання рівня її доступності для сільського населення, узагальнено передумови й умови використання інструментів державно-приватного партнерства, обґрунтовано напрями стратегічного розвитку в умовах майбутнього повоєнного відновлення країни.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, їх достовірність

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні положення дослідження інфраструктурної системи та її особливостей на рівні сільських територій, розкрито методичні підходи до формування складових системи управління соціальною інфраструктурою та її інформаційно-аналітичного забезпечення, а також науково-практичні рекомендації для удосконалення управління її розвитком в сучасних умовах. Дисертантом визначено мету наукового дослідження відповідно до якої логічно сформовано завдання, які забезпечили її досягнення.

Достовірність одержаних наукових положень, висновків та рекомендацій

підтверджується коректним застосуванням наукових методів дослідження. Високу обґрунтованість одержаних результатів здобувачем забезпечено логічною архітектонікою дисертаційної роботи, що свідчить про застосування системного, логічного, диференційованого підходу до вирішення завдань щодо розроблення науково-практичних пропозицій і рекомендацій для удосконалення управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій.

У першому розділі автором досліджено еволюцію теоретичних поглядів щодо дослідження інфраструктурної системи та її особливостей на рівні сільських територій (с. 12-30), розкрито складові системи управління соціальною інфраструктурою сільських територій (с. 31-49), розроблено інформаційно-аналітичне забезпечення управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій (с. 50-68).

У другому розділі проведено комплексний аналіз стану та тенденцій розвитку сільських територій в сучасних мовах (с. 98-122), охарактеризовано основні об'єкти сільської соціальної інфраструктури проведено оцінювання доступності соціальної інфраструктури для сільського населення (с. 123-145).

Третій розділ присвячено розробленню стратегічних пріоритетів розвитку соціальної інфраструктури сільських територій у період повоєнного відновлення (с. 150-173), визначенню напрямів удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління розвитком соціальної інфраструктури (с. 174-191), обґрунтуванню організаційних засад управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій (с. 192-212).

Ґрунтовність та достовірність одержаних наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується: детальним опрацюванням наукових джерел; аналізом теоретичних та емпіричних даних; використанням методологічного інструментарію наукових досліджень; достатньою кількістю публікацій автора за темою дисертаційної роботи; апробацією отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях; впровадженням результатів дослідження у практичну діяльність суб'єктів господарювання.

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних та практичних засад управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій. У результаті проведеного дисертаційного дослідження здобувачем отримано теоретичні та практичні положення, що характеризуються науковою новизною:

удосконалено:

- підхід до оцінювання впливу факторів доступності соціальної інфраструктури і привабливості території для проживання та життєдіяльності жителів, що базується на дослідженні рівня задоволеності населення якістю інфраструктурних послуг, проведенні аналізу чинників;
- систему ухвалення управлінських рішень щодо розвитку соціальної інфраструктури, яка на відміну від існуючих, передбачає врахування ESG-вимог;
- концепцію розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, яка передбачає реалізацію пріоритетних напрямів;

набули подальшого розвитку:

- інтерпретація поняття «соціальна інфраструктура сільських територій», яке розглядається як динамічна взаємодоповнювальна структура;
- складові управління соціальною інфраструктурою сільських територій, які, на відміну від існуючих підходів, зорієнтовані на досягнення стратегічної цілі людиноорієнтованого розвитку;
- елементи інформаційно-аналітичного забезпечення управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, в яких, на відміну від існуючих, передбачається використання зовнішніх та внутрішніх джерел щодо розвитку соціальної інфраструктури;
- ідентифікація факторів, що чинять позитивний та негативний вплив на розвиток соціальної інфраструктури села.

4. Значення результатів дисертаційного дослідження для науки і практики

Проведене здобувачем наукове дослідження має як теоретичне, так і прикладне значення, оскільки його результати полягають у науковому доробку теоретико-методичних положень дослідження соціальної інфраструктури сільських територій, поглибленні складових системи управління соціальною інфраструктурою села та його інформаційно-аналітичного забезпечення. Основні пропозиції та рекомендації автора, викладені в дисертаційній роботі, прийняті до впровадження:

– Білоцерківською міською громадою Київської області використано пропозиції щодо стратегічних пріоритетів розвитку соціальної інфраструктури, підвищення фаховості працівників місцевого самоврядування у використанні цифрових інструментів та результати статистичного аналізу фінансової стійкості громад з метою оновлення стратегічної програми розвитку громади (довідка № 47 від 04.02.2025 р.);

– Фурсівською сільською громадою Київської області схвалено пропозиції для практичного використання щодо запровадження у діяльність органів місцевого самоврядування інструментів фінансового менеджменту та антикризового управління з метою підвищення фінансової спроможності громади (довідка № 07/02-21 від 07.02.2025 р.);

– Ладжинською сільською громадою Черкаської області використано наукові розробки здобувача дисертаційної роботи щодо підвищення якості соціальних послуг та рівня їх доступності для сільського населення під час формування стратегічних та оперативних завдань розвитку громади (довідка № 4 від 11.01.2025 р.);

– Білоцерківським національним аграрним університетом теоретичні положення та розробки автора дисертаційної роботи використовуються при викладанні таких дисциплін: дисциплін «Менеджмент», «Регіональна політика та місцеве самоврядування», «Публічне управління агросферою», «Методологія

наукових досліджень в економіці та менеджменті» (довідка № 01-12/42 від 27.01.2025 р.).

5. Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано в 7 статтях у наукових фахових виданнях (загальний обсяг 8,1 друк. арк., в т.ч. особисто автору належать 7,2 друк. арк.) та в матеріалах двох конференцій (загальним обсягом 0,39 друк. арк.). Публікації автора в повній мірі розкривають основні результати дослідження, викладені у дисертації.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

У дисертаційній роботі порушень академічної доброчесності не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримано усіх норм законодавства про авторські та суміжні з ним права.

7. Зауваження та дискусійні положення дисертації

Позитивно оцінюючи сукупність наукових розробок і пропозицій автора, необхідно вказати на окремі дискусійні питання, наявні в дисертаційній роботі, зокрема:

1. Здобувач у підрозділі 1.3 узагальнив складові інформаційного забезпечення процесу управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій із виділенням внутрішніх та зовнішніх джерел інформації. Однак залишилися поза увагою питання щодо необхідності проведення комплексного вивчення розвитку сільських територій на зразок дослідження 2014 р. та перепису населення, в т.ч. сільського, як вихідної бази для обґрунтування стратегічних програм відновлення соціальної інфраструктури у період завершення війни (с. 50-58).

2. Позитивно оцінюючи пропозиції автора щодо стратегічних пріоритетів

розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, доцільно привернути увагу на актуальність розвитку зелених енергетичних кооперативів у цих умовах як одного із інструментів реалізації децентралізованого підходу в енергетичному забезпеченні об'єктів сільської соціальної інфраструктури та реалізації принципів сталого розвитку сільських територій (с. 165-172).

3. У підрозділі 3.1 здобувачем наведено результати аналітичних розрахунків впливу фінансової стійкості громад на підтримку соціального розвитку в межах територіальної громади шляхом виділення величини витрат на культуру, спорт, а також управління. Вважаємо, що доцільно було, на основі одержаних результатів, обґрунтувати механізм інвестиційного забезпечення для кожної виділеної групи територіальних громад (с. 153-163).

4. Цінним для вітчизняної практики є доробок автора щодо створення інформаційного масиву даних розвитку об'єктів соціальної інфраструктури територіальних громад із урахуванням ESG- факторів, який дозволяє відповідати вимогам щодо формування звітності зі сталого розвитку (с. 183-189). Вважаємо, що з метою практичного використання цієї пропозиції автору доцільно було у дослідженні розглянути методику одержання такої інформації та її оброблення для використання при розрахунку запропонованих показників.

5. У підрозділі 2.3 автором проведено дослідження рівня задоволення сільського населення доступності до соціальних послуг та встановлено відношення до платних послуг, результати якого заслуговують на врахування їх органами місцевого самоврядування. Однак у дослідженні не встановлено взаємозв'язок між негативним відношенням до платних послуг та рівнем доходів сільського населення (платоспроможністю).

8. Загальна оцінка дисертаційної роботи, відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Ю.В. Головашенка, виконана на тему: «Управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій», представлена на

здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати щодо удосконалення процесу управління розвитком соціальної інфраструктури села. Одержані дисертантом результати мають наукову новизну та практичну цінність. За змістом, метою, завданням, висновками та науковою новизною дисертація відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

Дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії. Автор Ю.В. Головащенко заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування

Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Іван БАЛАНЮК

підпис *Баланюка* *У*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
СМР Орест СМІШ
«01» 04 2025

